

In memoriam Per Erik Persson (1923–2019)

GÖSTA HALLONSTEN

Professor Per Erik Persson var under åren 1969–1990 redaktör för *Svensk Teologisk Kvartalskrift* och satte därmed sin prägel på denna tidskrift. STK hade grundats av Lundafakulteten 1925, och bland företrädarna fanns både hans egen lärare, Ragnar Bring (1895–1988), och den teolog som kanske betydde mest för Persson: Gustaf Aulén (1879–1977). På Perssons tjänsterum i gamla Theologicum på Sandgatan 1 hängde en bild av Aulén. I skriften *The Unique Character of Christian Faith* analyserade Persson på ett inkännande sätt Auléns teologi.¹ Persson hade påbörjat sina studier under lundateologins glansdagar och var präglad av denna, samtidigt som han i sin egen forskning vände sig till andra ämnen än den traditionella Lutherforskningen.

Per Erik Persson föddes i Jämjö, Blekinge och växte upp i ett småbrukarhem i Mellanskåne. Fadern var även predikant i Evangeliska Fosterlandsstiftelsen och kallades till Karlshamn där Persson gick i läroverket. Persson studerade teologi i Lund med sikte på tjänst som kristendomslektor. Han avlade licentiatexamen 1953 och disputerade för doktorsgraden 1957. Ämnet för Perssons lic- och senare doktorsavhandling var förhållandet mellan uppenbarelse och förnuft hos den romersk-katolska kyrkans stora läroauktorit Thomas av Aquino (ca 1225–1274). Inspirationen till detta studium kom troligen från Kristen Ejner Skydsgaard (1902–1990) i Köpenhamn som Persson lärde känna vid det nordiska studentmötet i Hillerød 1946. Skydsgaard var väl bevandrad i romersk-katolsk teologi och blev senare luthersk observatör vid Andra Vatikanconciliet. Persson tillbringade ett år hos Skydsgaard i Köpenhamn och sökte sig sedan till Paris, där han etablerade kontakt med Yves Congar (1904–1995) och andra ledande romersk-katolska teologer. Avhandlingen översattes 1970 till engelska och fick

1. Per Erik Persson, *The Unique Character of Christian Faith: The Relation between History and Faith as a Problem in the Theology of Gustaf Aulén*, Lund 1979.

betydelse för nytolkningen av Thomas efter Andra Vatikankonciliet.² Persson bidrog väsentligt till frigörelsen av Thomasläsningen ur den ny-skolastiska tvångströjan, något som David Burrell och Anna Moreland vittnade om vid Per Erik Persson-symposiet i Lund 2013.³ När Persson vid ett ekumeniskt möte i början av 1970-talet presenterade sig för den kände romersk-katolske teologen Avery Dulles (1918–2008), senare kardinal, sade Dulles: "Your Thomas-study is always on my desk."

Efter disputationen 1957 fortsatte Persson sin forskning som docent vid teologiska fakulteten och publicerade 1961 ett arbete om romersk-katolsk ämbets-teologi och dess influens på högkyrkligheten i Svenska kyrkan.⁴ Ämnesvalet var visserligen klart relaterat till den då aktuella frågan om kvinnliga präster i Svenska kyrkan, men att en akademisk avhandling framkallade en så livlig debatt i svenska tidningar som den gjorde tog uppenbarligen författaren med överraskning.

Med ett tredje arbete, nu om den östliga, ortodoxa teologin meriterade sig Persson för professuren i systematisk teologi som han sökte och fick 1963. Detta (opublicerade) arbete vittnade om en stor förtrogenhet hos författaren med den ekumeniskt alltmer betydelsefulla rysk-ortodoxa exilteologin.⁵ Dessutom tog han både i provföreläsningen och i installationsföreläsningen upp skillnaden mellan östlig, ortodox teologi och västlig. Med sina tre monografier hade Persson förberett sig väl för den roll han senare kom att spela i ekumeniska dialoger.

Systematisk teologi var tidigare en samlingsbeteckning för dogmatik, etik och religionsfilosofi. Fram till sin pensionering 1989 var Persson ämnesansvarig för undervisning och forskarutbildning i dogmatik med symbolik. Han var en omvittnat noggrann och uppskattad handledare och han hjälpte under sin professorstid fram ett tjugotal teologer till doktorsexamen. Hans forskarseminarium var välbesökt och diskussionerna livliga. På många sätt var Persson en mer aktiv handledare än vad som varit vanligt bland den äldre generationens professorer.

I det slutande 1960-talets turbulenta studentliv kom Persson att spela en viktig roll för politiskt radikala teologistudenter. När den Sydafrikanska

2. Per Erik Persson, *Sacra Doctrina: Reason and Revelation in Aquinas*, Oxford 1970.

3. David Burrell, "Creatio ex nihilo – On the Mutual Incorporation of Theology and Philosophy in Thomas Aquinas: An appreciation of *Sacra Doctrina: Reason and Revelation in Aquinas*", *Svensk Teologisk Kvartalskrift* 89:1 (2013), 4–8; Anna Moreland, "Comments on Per Erik Persson's *Sacra Doctrina: Reason and Revelation in Aquinas*", *Svensk Teologisk Kvartalskrift* 89 (2013), 9–11.

4. Per Erik Persson, *Kyrkans ämbete som Kristusrepresentation: En kritisk analys av nyare ämbets-teologi*, Lund 1961.

5. Jämför Gösta Hallonsten, "Ex oriente lux? Recent Developments in Eastern Orthodox Theology", *Svensk Teologisk Kvartalskrift* 89 (2013), 31–42.

apartheidregimens Sverigeambassadör besökte Lund 1968 störde en grupp kristna studenter visningen av Domkyrkan genom att sjunga ”We Shall Overcome”. Några av studenterna åtalades för förgelseväckande beteende och professor Persson vittnade till deras försvar i rådhusrätten. Persson beredde också plats i sitt forskarseminarium för radikala teologer. Hans lärobok *Att tolka Gud i dag* skrevs för den nya teologutbildningen, men uppfattades av många även som programmatisk i den allmänna uppbrottssituation som rådde i kyrka och samhälle.⁶

Under sin professorstid var Persson mycket aktiv i utbildningsfrågor. Han var medlem i den utredning som reformerade teologutbildningen (den så kallade RUMO). De sju gamla examensämnena i teol. kand.-examen ersattes av fem övergripande ämnesområden. Här ingick nya discipliner som religionssociologi och religionspsykologi. Studiet avslutades med den så kallade ”tema-terminen”, där studenter i grupp behandlade ett ämnesövergripande och aktuellt tema. Persson var under en period dekanus för teologiska fakulteten och 1980–1983 prorektor för Lunds universitet. När Nils Stjernquist (1917–2000) avgick som rektor 1983 avböjde dock Persson att kandidera. Han var vidare ämnesrepresentant i i Humanistiska forskningsrådet och ledamot i Kungliga Humanistiska Vetenskapssamfundet i Lund, där han också under en tid var preses.

En viktig plats i Per Erik Perssons verksamhet som akademisk teologi in- tog arbetet för kristen enhet. Hans forskningsinriktning gjorde honom väl skickad att representera Lutherska världsförbundet i den första dialogkommissionen med den romersk-katolska kyrkan 1966–1972. Han var delegat vid flera av Kyrkornas världsråds generalförsamlingar och utgav i samband med Uppsala 68 introduktionsboken *Kyrkorna i världen*.⁷ Under många år deltog han i Faith & Order-arbetet och var med i Lima 1982 när det betydelsefulla dokumentet *Baptism, Eucharist and Ministry* (BEM) antogs. Engagemanget för ekumeniken behöll han livet ut, och talade under sin pensionärstid gärna om framsteg och bakslag i enhetsarbetet. När dokumentet ”Gemensam deklaration om rättfärdiggörelseläran” undertecknades 1999 av Lutherska världsförbundet och det Pävliga rådet för främjandet av de kristnas enhet hade jag förmånen att tillsammans med min lärare ge ut en svensk översättning med kommentarer.⁸ Detta dokument kunde skörda frukterna av ett arbete som Persson tidigt engagerat sig för. När Persson i slutet av 1990-talet promoverades till teologie hedersdoktor vid Köpenhamns

6. Per Erik Persson, *Att tolka Gud i dag: Debattlinjer i aktuell teologi*, Lund 1970.

7. Per Erik Persson, *Kyrkorna i världen: Ekumenik i dag*, Lund 1968.

8. Gösta Hallonsten & Per Erik Persson (red.), ... *att i allt bekänna Kristus: Den gemensamma deklarationen om rättfärdiggörelseläran – tillkomst, texter, kommentarer*, Stockholm 2000.

universitet var det inte minst hans ekumeniska arbete som belönades. Den festskrift som gavs ut i samband med pensioneringen gavs symptomatiskt nog titeln *In unitatem fidei*, ett citat från Ef. 4:13.⁹

Perssons teologiska arbete drevs av en trohet till den lutherska bekännelsen, förenad med engagemanget för kristen enhet. Han var med sin familj aktiv i Lunds Allhelgonaförsamling och åtog sig en rad utrednings- och andra uppdrag för Svenska kyrkans räkning. Särskilt viktigt var det så kallade bekännelsearbetet under 1980-talets sista år, som bland annat resulterade i boken *Vad står Svenska kyrkan för?*¹⁰ Likaså gav Persson tillsammans med Lars Eckerdal ut en kommentar till Uppsala mötes beslut i samband med att 400-årsjubileet av denna för Svenska kyrkans identitet så avgörande händelse firades 1993.¹¹ Bland hans tryckta och opublicerade arbeten finns en stor mängd artiklar, föredrag, recensioner och inlägg som är direkt relaterade till samtida frågor inom Svenska kyrkan. Hans roll som kyrkligt engagerad teolog inom Svenska kyrkan var stor under 1900-talets senare årtionden.

Per Erik Persson fick ett långt och rikt liv. Han ställde det i tjänst åt kyrkan, teologin och akademien. Han kunde glädja sig åt en stor familj, många vänner och ett rikt akademiskt utbyte. In i det sista var han nyfiken och intresserad av vad som hände runt omkring honom. Teologiska fakulteten, hans elever och Lunds universitet minns med tacksamhet hans insatser.

Requiescat in pace. Et lux perpetua luceat ei. ▲

Bibliografi över Per Erik Perssons tryckta skrifter återfinns i:

Per Frostin et al. (red.), *In unitatem fidei: Festskrift till Per Erik Persson*, Lund 1989.

”Per Erik Persson – bibliografi 1988–”, *Svensk Teologisk Kvartalskrift* 89 (2013), 47–49.

Per Erik Perssons opublicerade manus finns i handskriftssamlingen på Lunds universitetsbibliotek.

9. Per Frostin et al. (red.), *In unitatem fidei: Festskrift till Per Erik Persson*, Lund 1989.

10. Lars Eckerdal, Birger Gerhardsson & Per Erik Persson, *Vad står Svenska kyrkan för?*, Stockholm 1989.

11. Lars Eckerdal & Per Erik Persson (red.), *Confessio fidei: Uppsala mötes beslut 1593 om Svenska kyrkans bekännelse*, Stockholm 1993.